

Hvad skal man læse om hollænderne på Amager

Af Aske Brock

Der er skrevet mangt og meget om hollænderne på Amager, siden de ankom for snart 500 år siden.

Det sker sjældent, at der skrives en tekst om Amager, uden at hollænderne på en eller anden måde bliver nævnt, om ikke andet så blot i en bisætning. Flere af disse tekster indleder sågar med ord i retningen af: "alle børn kender hollænderne på Amager" eller "de viden om kendte hollændere" "vi kender alle historien om hollænderne...".

Men hvad er det for en historie vi kender? Er den så lige til og gammelkendt, at sandheden findes i alle bøger og skrifter? Hvad er egentligt blevet skrevet om hollænderne i litteraturen?

Inden vi når så langt, som til at undersøge hvad der er blevet skrevet, er det nødvendigt at undersøge på hvilken baggrund det er blevet skrevet. Med andre ord, hvor har vi det fra? Dette spørgsmål er specielt relevant, fordi mange af de tekster som er blevet skrevet gennem tiderne, helt tilbage fra 1700-tallet, gør opmærksom på, at Hollænderbyen har været brændt ned flere gange, og der derfor ikke er mange originale papirer fra byen tilbage.

De tidligste kilder til hollændernes historie er ironisk nok også de nyeste, forstået på den måde at de blev fundet sidst. I 1826 fandt man kong Christian den 2.'s arkiv i München. I dette arkiv er der tre i forhold til hollænderne meget interessante dokumenter:

- Et udkast til et privilegiebrev dateret 1521
- Et register over 164 personer med nederlandsk klingende navne, fordelt på de forskellige byer på Amager
- Et regnskab aflagt af kongens forbindelse i det nederlandske, *Pompejus Occo*.

Ved hjælp af disse tre kilder, er det blevet muligt at kaste lys over flere nye aspekter af hollændernes indvandring. Fordi disse tre kilder blev fundet så relativt sent, betyder det også, at de tidligste tekster om hollænderne ikke kan have kendt dem, hvilken effekt dette har, kommer vi tilbage til.

Der eksisterer naturligvis andre kilder end blot disse tre. I Store Magleby sogn går kirkebogen helt tilbage til 1640, tilmed er den også blevet transskriberet. Kirkebøgerne er en god kilde, til de som har interesse i alt fra slægtsforskning til befolkningsudvikling og sammensætning af sognet over tid.

Samtidig kan kirkebøgerne, kombineret med andre kilder, give det mest personnære billede af udviklingen i Hollænderbyen. Kirkebøgerne kan endvidere også findes online, dog ikke transskriberet.¹

Fra 1787 kan der også findes folketællinger for Store Magleby sogn. På samme måde som i kirkebøgerne er det muligt at få et indblik i opbygningen af familierne i sognet, deres erhverv og andre eventuelle forhold. På samme måde som kirkebøgerne, er også folketællingerne transskriberede, og kan ligeledes findes på

nettet, som dog heller ikke er transskriberede.² Ydermere kan man få digital adgang til folketællingerne igennem Dansk Data Arkiv.³

I 1787 folketællingen er der i øvrigt en ekstra bonus i forhold til Store Magleby sogn i det indtasteren har skrevet yderligere informationer ind om personerne, blandt andet kan man (ofte) læse hvem de tidligere var gift med.

Der findes også andre kilder, på lokalarkivet i Dragør, men også på Landsarkivet Sjælland og Rigsarkivet, som kan kaste lys over samfundets opbygning, specielt skattelister, udførselslister (eksportlister), Oeders indberetninger fra 1770,⁴ acciseregnskaber, matrikler osv.

Udover denne mængde kilder er der desuden lavet flere oversigter på baggrund af disse kilder, værker såsom Hermann Ribers optegnelser, Crilles Petersens *Hollænderbyen omkring år 1700*,⁵ Birthe Hjorths *Udvandrerne*, og flere andre værker. Her er der kvalificerede personer, som på baggrund af ovennævnte kilder har frembragt en masse informationer om hollænderne og udviklingen i Store Magleby sogn.

Endelig kan teksten *Indvanderne i 1500-tallet* af Lis Thavlov anbefales; her gennemgås flere af kilderne til historien i dybden og med kritiske briller.

Kilderne

Lad os nu vende tilbage til spørgsmålet om, hvad der skrives om hollændere. Man kunne på baggrund af ovenstående kildegennemgang, tro, at det meste af hvad der skrives om hollænderne, tog sit udgangspunkt i det, som kunne understøttes af kilderne. Altså en blanding af slægtshistorie og mikrohistorie med det lille samfunds udvikling for øje. Men det er ikke det, de fleste tekster handler om, og det er ikke de kilder de fleste tekster tager udgangspunkt i.

Langt størstedelen af de tekster som igennem tiden er blevet skrevet om hollænderne, handler om hvornår og hvorfor hollænderne kommer, og hvilke traditioner der siden er blevet dyrket i Hollænderbyen, altså en beskrivelse af det eksotiske kan man sige.

I forhold til de ovenfor gennemgåede kilder er det svært at svare på sådanne spørgsmål. Spørgsmålet er så, ud fra hvilke kilder bliver der så skrevet om hollænderne? Langt de fleste værker tager udgangspunkt i den sekundære litteratur, altså det som tidligere er skrevet om hollænderne.

De tekster som der oftest tages udgangspunkt i er Arild Huitfeldts *Danmarks Riges Krønike, Christian II's Historie* (1596), Erik Pontoppidans *Kort Efterretning om nogle Coloniers eller fremmede Folks Ankomst og Forplantelse her i Dannemark, særdeles først om Amagerne og flere fra Nederlandene her ankomne* (1747), Laurids de Thurahs *Omstændelig og tilforladelig beskrivelse over den liden Øe Amage, og den ei langt derfra situerede endnu mindre Øe Salthom* (1758) og Chr. Nicolaisens *Amagers Historie* (1907-1915).

Specielt de tre første citeres ofte, og det er der som sådan intet forgjort i. Sekundære kilder kan også være gode, bare de bruges med rette omhu. Spørgsmålet er derfor naturligvis, hvor gode kilder de ovennævnte kilder er – hvad siger de, hvordan bliver de anvendt og hvordan kan de anvendes?

Huitfeldt

Arild Huitfeldts "Danmarks Riges Krønike" siger faktisk ikke meget om amagerhollænderne. Alligevel er ordene fra hans værk blevet meget benyttede i eftertiden. Der specielt to informationer fra Huitfeldt som går igen i mange værker, nemlig tidsangivelsen for indvandringen og indvandrerens oprindelse.

Huitfeldt skriver "*Anno 1515 lod Kong Christiern forhandle udi Waterlandene i Holland, at i Dannemark skulde indkomme nogle Hollænder at boe, hvilke han tilsagde stor Frihed, og om Foraaret 1516 komme her nogle ind, hvilke han indgav en Bye paa Amager at beboe, kaldes Hollænder Byen.*"

Disse sætninger går igen og igen i det senere skrevne. Problemet er blot, at det hverken kan efterprøves om hollænderne kom fra Waterland, eller hvornår de kom til Amager. Ud fra kilderne og tolkning af indvandrerens navne kan man gisne om hvad der er sandt, men man kan ikke sige noget med sikkerhed.

Martin Borg, Lis Thavlov, og flere af de udenlandske forfattere som har beskæftiget sig med hollænderne (som *Emile van den Busche* (1879) og *van Hinte* (1938)), har arbejdet indgående med spørgsmålet om hvorfra og hvornår de kom, og de har gjort det på en måde, og med den rette mængde forbehold for konklusionerne, at deres resultater giver mere mening at tage udgangspunkt i.

Pontoppidan

Både *Pontoppidan* og *Laurids de Thurah* er der mere ved end Huitfeldt, om end begge forfattere bruger ham og henviser til ham. Lad os starte kronologisk og undersøge hvad Pontoppidan har at byde på.

En af de måder hvorpå Pontoppidan udmærker sig, er i starten hvor han beklager, at han ikke kan give gode oplysninger om hvem, hvor fra og hvordan indvandrerne kom til Amager, fordi disse kilder er brændt under svenskekrigen.

Denne præsentation af tvivl og begrænsninger tjener sin forfatter ære, i det man får indtrykket at han ikke i det følgende vil binde læseren en historie på ærmet. Denne tekst gennemgår snart sagt alt der vides om hollænderne, og endnu bedre så har Pontoppidan til sidst i værket vedlagt alt hvad han har kunnet finde om hollænderne i rigskancelliets arkiver.

Udover dette bruger Pontoppidan også *Michael Jernskægs* rimede Amager-krønike til at beskrive amagerne. Dette er i øvrigt nok det værk, som oftest bliver brugt.

Hos Pontoppidan får man informationer om erhvervsliv, det plattyske blandingsprog, ægteskabsvaner, dragterne, indvandrerens karakter (de er alvorlige, og hverken slås eller drikker) og meget mere. I det hele taget kan det siges at Pontoppidans korte efterretning har et etnologisk tilsnit, med gode beskrivelser af Amager i 1700-tallet.

de Thurah

Det samme kan siges om *Laurids de Thurah*, og dennes værk, som udkom 11 år efter Pontoppidans.

Meget grundigt bliver Amagers historie gennemgået, og hollændernes nærmest endnu grundigere. Det bør dog bemærkes, at ikke alt i teksten er de Thurahs egen, i det han ganske ofte og ganske langt citerer Pontoppidan, dog altid med en henvisning til ham: "*saavidt herr Pontoppidan*".

Der er et væld af korte informationer om hollænderne i løbet af teksten, og det er dette væld af informationer, som senere tiders forfattere ofte har flettet sammen til en ukritisk tekst.

Det af de Thurahs som oftest bliver benyttet af andre forfattere, er hans beskrivelse af rettergangen i Hollænderbyen. Hans beskrivelse adskiller sig fra Pontoppidans, idet han fortæller om, hvad der bliver sagt ved retten og hvorledes *Schouten*, dommeren i byen, skriver tre kors på bordet inden retten er sat – det er disse tre kors man finder hos mange andre.

Byen og dens mennesker, deres traditioner og karaktertræk bliver udførligt beskrevet, og det virker absolut ikke usandsynligt, at de Thurah selv har besøgt Amager og skrevet sine oplevelser på øen ned.

Tilstanden 1740

Det er som nævnt disse tre tekster (samt Nicolaisen, som vi kommer til om lidt), som oftest bliver benyttet når hollænderne på Amager og deres indvandring skal beskrives.

Der er dog en fjerde som også fortjener at blive nævnt, nemlig teksten *Tilstanden i Københavns Amt ved Aar 1740* (1743),⁶ formodentligt skrevet af amtmanden for Københavns amt Niels Gerdoff.

Det interessante er, at teksten er skrevet fire år tidligere end Pontoppidans, men indeholder mange af de samme elementer, om end teksten ikke indeholder bilag som Pontoppidans. Teksten er interessant, fordi den indeholder så mange af de kendte elementer, men ikke har været brugt af de, som siden har skrevet om hollændernes historie.

Det er naturligvis muligt, at det har været en indberetning, som har været svær at få fat, men ikke desto mindre kunne man tro at den ville have vundet indpas, siden den blev trykt i Historisk Samfund for Københavns Amts årbog i 1917. Det er den tidligste kilde, som indeholder så mange informationer, specielt for de, som er interesserede i de særlige hollænderdragter.

På samme måde som de Thurah og Pontoppidan, synes teksten at bære præg af, at forfatteren selv har været på Amager og beskrevet sine oplevelser.

Nicolaisen

Af de nyere forfattere, altså forfattere i fra det 20. århundrede, er den mest udslagsgivende og mest benyttede forfatter uden tvivl *Chr. Nicolaisen* og hans værk *Amagers Historie*.

Værket, som strækker sig over tre bind, kommer rundt om snart sagt alt hvad der er om muligt om Amager og ikke mindst hollændernes indførsel, vaner, traditioner og indflydelse på resten af øen. Der bliver brugt kilder, som ikke tidligere var benyttet, og mange af disse er vedlagt bøgerne som bilag, meget lig det som Pontoppidan gjorde 150 tidligere.

I Amagers historie er konceptet til privilegiebrevet fra 1521 også vedlagt for første gang, så den almindelige læser på denne måde fik et indblik i den oprindelige ordlyd.

Skal man fremhæve nogle problemer ved Nicolaisens værk, er der to som overskygger de andre. For det første er selve opbygningen ikke umiddelbart gennemskuelig, og der findes kun et register i bd. 3, hvilket betyder det som læser kan være svært at finde frem til noget specifikt. Den til tider manglende kronologi gør det heller ikke lettere for læserne.

Den anden problematiske sag ved Nicolaisens værk er dog er lidt vigtigere og vægtigere karakter. Der mangler ganske simpelt henvisninger. Det kan virke paradoksalt at have rost Nicolaisen for at have vedlagt en masse kilder som bilag, og for at have trykt det oprindelige privilegiebrev, for derefter at påpege at der mangler henvisninger. Det betyder heller ikke at teksterne er dårlige, men derimod at det er svært at gennemskue hvornår der er tale om egentligt underbyggede udsagn og hvornår det er uunderbyggede påstande.

Når der ikke er en henvisning ved mængden af hartkorn på Amager, eller hvor meget af jorden der egentligt var ejet af hollændere, er der ikke umiddelbart grund til at tro at disse oplysninger ikke stammer fra grundige kildestudier.

Straks mere problematisk er det når Nicolaisen fortæller om tre kors på bordet ved rettergangen, uden at skrive hvorfra denne oplysning kommer, eller skrive at Hollænderbyen stagnerede befolkningsudviklingsmæssigt efter pesten, men kom sig efter 1759, uden at henvise til noget eller nogen.

Nogle af de mere personlige anekdoter har samme problem, det er svært at gennemskue præcis hvorfra informationerne stammer. Generelt skal det dog siges at Amagers Historie virker som et gennemarbejdet værk med solide pointer, og det er absolut anbefalelsesværdigt til dem der ønsker en større viden om Amager. Ydermere er disse to bind også, som indledningsvist beskrevet, grundlaget for mange af de tekster, som siden hen er skrevet om hollænderne.

Moderne forskning

Der er dog også vigtigt at understrege, at der også findes mere moderne forskning, som bibringer så meget nyt, at det vil være givtigt for de fleste at læse.

Det er primært *Lis Thavlovs* tekster⁷ og *Martin Hans Borgs* indledning til jubilæumsbogen for Store Magleby Kirke,⁸ fordi disse forsøger at fortælle hele historien, men også *Birthe Hjorths* tekster så som "De Udstødte" (2011) og hendes lille hæfte om "Amager og Stavnsbåndet" (1988) er anbefalelsesværdig, og bærer præg af et grundigt stykke arkivarbejde.

Kendetegnene for en god tekst er tydelige henvisninger (enten som note eller i teksten) og en vedlagt litteraturliste, så det bliver klart på baggrund af hvilke værker en skribent skriver.

Det er det helt store problem når det drejer sig om teksterne omhandlende hollænderne og deres indvandring, er at der mangler henvisninger og litteraturlister. Til tider kan man tydeligt se hvilket værk(er), som er blevet benyttet, fordi der bliver brugt hele passager fra et værk, men til andre tider er det virkelig svært at gennemskue. Det ender med, som Martin Hans Borg har udtrykt det, at på denne måde "*bliver de*

forskellige udsagn således harmoniseret til en helhed uden kritisk forskning. Samtidig blev al litteratur om den nederlandske bosættelse en afskrivning af ældre litteratur med en mængde teser og postulater.”⁹

Litteraturliste

Herunder følger en kronologiske liste over nogle af de værker, som enten er skrevet decideret om Amager og hollændernes indvandring, eller de værker som af den ene eller anden grund indeholder oplysninger om hollænderne på Amager.

Listen er helt sikkert ikke fuldstændig, der er skrevet utroligt meget om hollænderne på Amager, dette er blot en over sigt over nogle af de værker der er skrevet – og alle værkerne findes i en eller anden form på Dragør Lokalarkiv

De tidlige (1500- og 1600-tallet)

Huitfeldt, Arild – *Danmarks Riges Krønike, Christian II's Historie* (1596)

Jacobæus, Holger – *Holger Jacobæus' Rejsebog* (1674)

Jernskæg, Michael Hanson – *Amager-lands og indbygges korte beskrivelse, udi efterfølgende riim forfattet* (1693)

Molesworth, Robert – *En beskrivelse af Danmark som det var i året 1692 – Kapitel IV De øvrige øer og Jylland* (1694)¹⁰

De senere (1700- og 1800-tallet)

Gersdorff, Niels (C257) – *Tilstanden i Københavns Amt ved Aar 1740* (1743)¹¹

Pontoppidan, Erik – *Kort Efterretning om nogle Coloniers eller fremmede Folks Ankomst og Forplantelse her i Dannemark, særdeles først om Amagerne og flere fra Nederlandene her ankomne* (1747)

de Thurah, Laurids – *Omstændelig og tilforladelig beskrivelse over den liden Øe Amage, og den ei langt derfra situerede endnu mindre Øe Salthom* (1758)

Københavns Adressecontoirs Efterretninger – *Gammel Amager-land ved Kiøbenhavn* (1759)

Pontoppidan, Erik – *Den Danske Atlas, Tomus II, 7. kapitel, 214-223* (1764)

Kohl, J.G. – *Reiser i Danmark og Hertugdømmerne Slesvig og Holsten* (1848)

Allen, C.F. – *De tre nordiske Rigers Historie: Christiern den Anden 1513-1523* (s. 287-307) (1865)

vanden Busche, Emile – *L'île D'Amac – Colonise par des Flamands* (1879)

De nyeste (1900-tallet og frem til i dag)

Nicolaisen, Chr. – *Amagers Historie* (1907-1915)

Kernkamp, G.W. (C256 47.1 Nederlandene) - *Rekeningen van Pompejus Occo aan Koning Christiaan II van Denemarken 1520-1523.* (1915)

Nicolaisen, Chr. – *Bomærker og gaardnumre i Hollænderbyen på Amager* (1916)

Vore Damer artikler ved Aug. Fuchs: *Amager og Amager Museet*, og Louis Bobé: *Hollænderne på Amager.* (1916.)

Nystrøm, Eiler – *Frederiksbergs Historie* (1917):

Nicolaisen, Chr. – *Schoutjurisdiktionen i Store Magleby på Amager* (1917)

Mager, A. – *Det Gamle Amager* (1918)

Politiken (Brei) - *Fra Amagerlandet* (ca. 1920 – 8. august)

Aars, Emil – *Kong Christiern II's Amagere gennem fire Århundreder* (1921)

Grundtvig, S. – *Schouten i Store Magleby* (1923)

Zachariae, Francis – *Amager før og nu* (1923)

Stochholm, I.C. – *Et Billedværk: Amager* (1924)

Zangenberg, H. – *Gamle bøndergårde og huse i Københavns amt* (1928)

van Hinte, J. – *Een Nederlandsche Nederzetting in Denemarken* (1938)

Heinberg, Aage – *En lille Hollandsk stat i staten* (1942)

Bobé, Louis – *Amager* (I Holland-Danmark bd. 1) (1945)

Jens. (Social Demokraten) – *I St. Magleby mødes nyt og gammelt – men i bedste harmoni* (1957)

Larsen, Bene – *St. Magleby vil hverken dø eller overgive sig* (1957): Artikel fra Berlingske Aftenavis.

Amager Bladet (1960): En mindre samling af artikler, som handler om hollandske Anden Verdenskrigsveteraner og deres besøg i Danmark og på Amager.

Christiansen, Tage – *Store Magleby* (1961): Berlingske Aftenavis 12. august.

Zibrandtsen, Jan (Daværende leder af Amagermuseet) – *Amager, an Area of Dutch Culture in Denmark* (1964): En artikel i bladet *Danish Handicraft Guild* vol. 4.

Christiansen, Tage – *Store Magleby – Jetalderens frontby* (1966): Berlingske aftenavis.

Rasmussen, Anna William – *Hollænderbyen og Store Magleby kirke* (1968)

Klien, P.A. – *Amager for 165 år siden* (1968): Artikel fra Amager Bladet 11. april.

Schmidt, Robert – *Transkript af samtale med lederen af Westfriisisk Museum W.A. Braasem* (1971).

Jensen, Ulrik – *I dag besøger kongen "sine" bønder* (1971)

Stoke, Melis – *Amager, Een oude Nederlandsche Nederzetting in Denemarken* (1971)

CAP (Cornelius Adrian Petersen) – *Dragør og Hollænderbyen gennem 450 år* (1971)

Schmidt, Robert - *Een Hollands Dorp in Denemarken* (1972)

Löfgren, Orvar (red.) – *Familie Hushold og Produktion* (1974)

Rasmussen, Holger – *Dansk bondekultur før 1900 – Vejleder til Nationalmuseets danske bondesamling – Amager* (1979)

Gribsø, Erland – *Amagerne på Halsnæs* (1980)

Østergaard, Bent – *Indvandrernes danmarkshistorie – Hollænderne på Amager: Kongens amagere* (1983)

Larsen, Niels-Erik – *Die Verleihungsurkunde (1521) von König Christiern II. an die holländische Bauern der Insel Amager* (1983): Fra festskrift til Karl Hyldgaard-Jensen.

Hjort, Birthe – *Fastelavn i Hollænderbyen* (1986)

Hjorth, Birthe – *Amager og Stavnsbåndet* (1988)

Nørregaard, Ann – *Klagesang over "Fremmede i Danmark"* (1988): Fra Fortid og Nutid bd. 35.

Winge, Vibeke – *Zur Sprache und Geschichte der niederländischen Baurrn auf der Insel Amager bei Kopenhagen* (1992): Teksten er en del af en antologi ved navn *Die Niederlande und der europäische Nordosten*.

Overdijink, Gerrit – *Amager: De hollandse achtertuint van Kopenhagen* (1996)

Thavlov, Lis – *'.. og det bliver et amagergilde ..'* (1996)

Thavlov, Lis – *Indvandringen til Amager* (1996): Tårnby bladet 17. oktober til 14. november.

Thavlov, Lis – *Den hollandske indvandring til Amager* (1996): Oprindeligt trykt i Lokalhistorisk Journal, nr. 4.

Thavlov, Lis – *Indvandrerne i 1500-tallet* (1996): Artiklen har været trykt i: *Nyt fra lokalhistorien, Nyhedsblad for Dragør Lokalarkiv*. Nr. 4, 1996

Jersild, Marchen – *En indvandrer taler ud* (1998): artikel i Berlingske Tidende 29. januar 1998.

Lever, Bert og Sane, Henrik Zip – *Hollænderbyen, Een Hollandse nederzetting in Denemarken* (1998): Artikel i et nederlandsk slægtsforskermagasin, Genealogie.

Frandsen, Karl-Erik (m.fl.) – *Amager* (2002)

Borg, Martin Hans – *Hollænderne på Amager - endnu en gang* (februar 2002): Artikel i Skipperen, medlemsbladet for Dragør Museumsforening.

Frandsen, Karl-Erik – *Pesten på Amager* (2003): I *Siden Saxo* nr. 2.

van Hoof, Willy – *Deens bezoek in de Midzeelhoef* (2005): Lille artikel I belgisk lokalhistorisk medlemsblad.

Larsen, Jørgen – *Hollænderbyen på Amager* (2008): Artikel i *Berlingske*, en del af serien *Det Gamle København*.

Borg, Martin Hans – *"Under dine vingers skygge" Store Magleby Kirke 1611-2011* (2011)

---

¹ <http://www.sa.dk/ao/Kirkeboeger/default.aspx>

² <http://www.sa.dk/ao/Folketaelling/default.aspx>

³ http://ddd.dda.dk/bestil_cd.asp

⁴ Forløber til folketællingerne, kan findes på Lokalarkivet hjemmeside: <http://www.dragoer.dk/page3900.aspx>

⁵ Den kan findes her: <http://www.dragoer.dk/page2645.aspx>

⁶ Teksten i PDF format på Tårnby Stadsarkiv hjemmeside: *Glemmer du nr. 3. Marts 2003*: www.taarnbybib.net/pdf-filer/glemmer_du/2003/0303_amtsforvnotat.pdf

⁷ Eks. Thavlov, Lis, 1996: *Indvandrerne i 1500-tallet* og Thavlov, Lis, 1996: *Indvandringen til Amager*

⁸ Borg, Martin, 2011: *"Under dine vingers skygge" Store Magleby Kirke 1611-2011*

⁹ Borg, 2011: 12

¹⁰ Hele værket kan findes på www.constitution.org/cmt/molesworth/denmark.htm

¹¹ Teksten i PDF format på Tårnby Stadsarkiv hjemmeside: *Glemmer du nr. 3. Marts 2003*: www.taarnbybib.net/pdf-filer/glemmer_du/2003/0303_amtsforvnotat.pdf